

## 2023 - PhDr. Josef Jančář, CSc.



Celoživotní přínos pro zachování, prezentaci a popularizaci lidové umělecké výroby.

Josef Jančář je velmi úzce spojen nejen s Uherským Hradištěm, ale po celý svůj profesní život s českým národopisem, folkloristikou a odborným bádáním na poli tradiční lidové kultury. Josef Jančář se narodil v roce 1931 v Těšově u Uherského Brodu, ale velkou část svého života prožil v Uherském Hradišti. Měšťanskou školu absolvoval v Uherském Brodě, poté nastoupil na Odbornou školu textilní do Šumperka, kterou ukončil v roce 1948. Gymnaziální roky strávil nejprve na selesiánském gymnáziu v Mníšku pod Brdy, poté v Uničově, a nakonec maturoval na gymnáziu J.A. Komenského v Uherském Brodě. V letech 1953 - 1958 studoval národopis u profesora Antonína Václavíka na Filosofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Po absolvování oboru nastoupil jako odborný pracovník do Slováckého muzea v Uherském Hradišti, kde zůstal do roku 1961. Po další tři roky zastával funkci vedoucího dokumentátora v Ústředí lidové umělecké výroby v Uherském Hradišti. V roce 1964 se jako ředitel opět vrátil do Slováckého muzea, odkud však musel v roce 1970 s normalizací odejít a pak pracoval nejdříve jako odborný pracovník Krajského památkového střediska v Brně a poté jako pracovník přidružené výroby JZD v Lipově. I zde však pokračoval v odborné práci, i v těchto letech, kdy nemohl v oboru působit, spolupracoval s Ústavem lidového umění ve Strážnici na realizaci staveb v Muzeu jihovýchodní Moravy. Až v roce 1979 nastoupil díky Vítězslavu Volavému do Ústavu lidové kultury ve Strážnici jako odborný pracovník a po deseti letech se zde stal ředitelem. Ve strážnickém ústavu působil až do svého odchodu do důchodu v roce 1996. Za svůj profesní život byl členem celé řady vědeckých společností a institucí (České národopisné společnosti, výboru Mezinárodního folkloristického festivalu ve Strážnici, Ústřední muzejní rady), působil v redakčních radách odborných časopisů (sborníku Slovácko, Národopisných aktualit, Národopisné revue, Národopisného věstníku Československého, Slovenského národopisu). Po celou dobu dalších třiceti let však neustále dál vědecky pracuje, publikuje a je v oboru aktivní. Profesní působení Josefa Jančáře je velmi bohatě vyplněno odbornou činností na nejrůznějších výzkumných úkolech, které po celý život prezentoval v odborných publikacích. Kromě všeobecných národopisných témat týkajících metodologických otázek výzkumu lidové kultury nebo proměn obyčejových tradic na vesnici, se zabýval celý svůj profesní život hmotnou lidovou kulturou. Publikoval několik příspěvků o lidovém bydlení, oděvu, zaměstnání či zemědělském hospodaření, ale především ho zajímala rukodělná výroba a lidové řemeslo. Zpracoval a v roce 1988 vydal metodickou monografii Lidová rukodělná výroba na Moravě, kde kromě historického vývoje lidové výroby a péče o ni uvádí jednotlivé technologie vybraných tradičních výrob. Část o rukodělné výrobě zpracoval i do 10. svazku Vlastivědy moravské o Lidové kultuře na Moravě, která vyšla v roce 2000. Kromě toho publikoval nesčetné množství příspěvků o lidové umělecké výrobě, lidovém řemesle i péči o lidové výrobce. Zpracoval a popsal

metodikou výzkumu, technologie i organizaci v Ústředí lidové umělecké výroby, které pracovalo v Uherském Hradišti až do svého zrušení v roce 1995. Díky vysokému odbornému kreditu Josefa Jančáře mohly být za jeho působení v NÚLK ve Strážnici splněny projekty z pověření Ministerstva kultury, které vyplývaly z dokumentu schváleného UNESCO v roce 1989 o ochraně tradiční kultury a folkloru. Prvním úspěšným projektem byla videodokumentace lidové tanečnosti České republiky, druhým pak videozáznamy Lidová řemesla a lidová umělecká výroba v České republice. Tento projekt obsahuje záznamy nejzajímavějších technologií lidové umělecké výroby, především ty, které jsou nejvíce ohrožené zánikem. V roce 2001 byl Josef Jančář také u zrodu titulu Nositel tradice lidových řemesel udílený ministerstvem kultury České republiky. Ocenění, které je veřejným společenským uznáním práce vynikajících výrobců, se stalo velmi důležitým počinem pro zachování tradičních řemesel ohrožených zánikem a pro podporu jejich nositelů, kteří mohou své dovednosti předávat dalším následovníkům. Jeho význam podtrhlo i to, že v roce 2022 byl program Nositelé tradice lidových řemesel zapsán do Registru osvědčených postupů UNESCO pro zachování nemateriálního kulturního dědictví lidstva, a to jako vůbec první položka za Českou republiku. Kromě celostátního ocenění inicioval Josef Jančář v roce 2005 také ocenění lidových tvůrců v Uherském Hradišti. Jako formu veřejného uznání mistrů lidové umělecké výroby v regionu uděluje město Uherské Hradiště Cenu Vladimíra Boučka za zachování a rozvoj lidové umělecké výroby. Odborná komise navrhla cenu pojmenovat po zakladateli novodobých forem péče o tradiční lidovou uměleckou výrobu Ing. arch. Vladimíru Boučkovi, který formuloval teoretický základ pro praktický program ÚLUV. Josef Jančář byl od počátku členem odborné komise posuzující nominované tvůrce a podílel se tak neustále svou radou a zkušenostmi na odborné práci komise. Josef Jančář má svou celoživotní tvůrčí práci nezpochybnitelnou zásluhu na zachování a popularizaci lidové umělecké tvorby.

Text i fotografie poskytla příspěvková organizace Slovácké muzeum v Uherském Hradišti.

Zveřejněno 21. duben 2023, aktualizováno 21. duben 2023, vytištěno 25. září 2023